

Ratten bestrijden op een varkenshouderij

Samen met de heer J. Rooijackers, manager agrarische sector bij Protekta Plaagdierbestrijding, bezoekt Johan van Rooij, senior adviseur en trainingscoördinator van het KAD, in mei van dit jaar de zichtstal 'Ons Kuus' in Baarle-Nassau: één van de acht open varkensstallen van ons land. Landelijk gelegen, precies in de kern van het verspreidingsgebied van de zwarte rat.

OPEN STAL

Zichtstal 'Ons Kuus' (hetgeen zoveel betekent als 'Ons Varken') is een zogenaamde 'open' stal. Open stallen zijn in het leven geroepen om het onbegrip bij burgers weg te nemen omtrent de huisvesting en omgang met varkens; burgers kunnen hier kennismaken en kijken hoe varkens daadwerkelijk gehuisvest zijn. De open stal is een initiatief van het Productschap Vee en Vlees (PVV) en de Rabobank. Jaarlijks bezoeken gemiddeld 5.000 mensen dit bedrijf.

In het bedrijf worden zeugen en biggen gefokt. Er zijn zo'n 800 zeugen aanwezig. Binnen het bedrijf is een duidelijke scheiding aangebracht; er zijn aparte kraamhokken, zeugenstallen en dekstallen, alle in afzonderlijke gebouwen gehuisvest. Daarnaast heeft de familie Jansen, eigenaar en exploitant van de open stal, nog 8 paarden en wat kleinvee lopen. Het akkerbouwdeel van het bedrijf beslaat 7,5 ha maïs en 5 ha gras, gedeeltelijk bestemd voor eigen gebruik. Het bedrijf ligt in een agrarisch gebied, met aan de overzijde van de weg een camping. Precies in de kern van het verspreidingsgebied van de zwarte rat. 'Ons Kuus' is IKB gecertificeerd voor varkens en schurftvrij verklaard.

DIERPLAGEN

Tot vorig jaar had het bedrijf grote problemen met ratten: bruine en zwarte ratten vanuit de omgeving die zich in het bedrijf gevestigd hadden. De overlast van de ratten vertaalde zich voortaan in kapotgeknaagde isolatie, waterleidingen en kabels en dergelijke. Men was dus erg gebaat bij een goede bestrijding. Tevens had men last van diverse vliegsoorten: vochtminnende vliegen in de drijfmeststallen, kamervliegen in de drogemeststallen. Volgens de heer Jansen lag de oorsprong van de overlast van de ratten vooral in de omgeving: de ruige begroeiing, rommel, opslag van voer en dergelijke. Toch gaf hij als oorzaak ook aan het eigen toedoen en de gebrekkige bestrijding van de ratten. De bestrijding van de ratten werd met mondjesmaat door medewerkers van de gemeente uitgevoerd en door hemzelf, maar zonder afdoende resultaat. Inmiddels voert de gemeente, zoals vele gemeenten in ons land (red.), geen bestrijding meer uit.

PROFESSIONELE AANPAK

Via via kwam Jansen in contact met Protekta Plaagdierbestrijding. De heer J. Rooijackers stelde een onderzoek in. Met een plattegrond van het bedrijf en een inspectie op het bedrijf zelf werd een 1-jarig plan van aanpak opgesteld. Er werd onderzocht welke diersoorten aanwezig waren, hoe de bouwkundige en hygiënische staat van de gebouwen was, hoe de omgeving eruit zag en wat de mogelijke oorzaken van de steeds terugkerende plaag zouden kunnen zijn. Tevens werd een logboek aangelegd waarin alle bevindingen, rapportages en het gebruik van middelen werden vastgelegd, evenals alle afspraken. Na het eerste jaar werd er geëvalueerd en werd een langdurend preventieplan opgesteld.

BOUWKUNDIGE AANPASSINGEN LATER

Tezamen met de heer Jansen werd het plan van aanpak doorgenomen en werden afspraken gemaakt omtrent wering, bouwkundige aanpassingen en de hygiëne. Tevens werd bij omliggende bedrijven geïnformeerd naar hun klachten. Ook dit maakte deel uit van het plan. Afsproken werd om de bouwkundige aanpassingen niet direct uit te voeren, maar er pas mee te beginnen als de bestrijding grotendeels afgerond was. Dit om te voorkomen dat de ratten zich zouden verplaatsen en de bestrijding daardoor bemoeilijkt werd. Wel werden hygiënische maatregelen getroffen. Het restvoer werd opgeruimd, evenals de uitwerpselen en de omgeving. Dit zorgde ervoor dat de ratten eerder van het lokaas gingen eten.

Zeugenstal, open ruimte

LOKAAS UITZETTEN

Een bestrijdingstechnicus van Protekta Plaagdierbestrijding is persoonlijk verantwoordelijk voor een goede bestrijding. Hij/zij bepaalt zelf waar en hoeveel lokaaspunten er worden ingericht. Met een lokaaskeuzeproef werd bepaald welk lokaas het meest geschikt was om toe te passen. Na minimaal 7 en maximaal 14 dagen na de eerste uitzet werd de eerste controle uitgevoerd (zwarte ratten zijn schuwe beestjes en moeten wennen aan de nieuwe lokaaspunten red.). Nu bekend was welk type lokaas het meest geschikt was, werd de bestrijding ingezet. Lokaaspunten werden zowel binnen als buiten rondom ingericht.

Er gold een vaste werkwijze voor de bestrijding. Zo werd altijd van de kraamhokken naar de opfokstal gewerkt. Hiermee werden de risico's van besmetting van dierziekten binnen het bedrijf zoveel mogelijk voorkomen. Bovendien leert de ervaring dat zwarte ratten zich in de beter verwarmde biggenstal, waar ook lekkerder voer aanwezig is, ophouden. Aan de hand van het opname- en sporenbeeld werd bepaald of meer lokazen nodig waren, en wanneer het volgende bezoek diende plaats te vinden. Na 8 weken (!) waren alle ratten bestreden en sindsdien zijn er geen zwarte ratten meer aangetroffen. Direct na de bestrijdingsactie zijn de bouwkundige aanpassingen uitgevoerd, onder andere door alle openingen en doorvoeren af te dichten en voerbakken af te sluiten. Een nieuwe besmetting is daarmee vrijwel uitgesloten.

VLIEGEN BESTRIJDEN

Intussen werd ook voor de vliegen een plan opgesteld; per soort en ontwikkelingsplaats

werden adviezen gegeven die door het bedrijf zelf konden worden uitgevoerd. Denk daarbij aan elektrische vliegenvangers in de hygiënesluis en de woning, het uitzetten van sluipwespen bij de droge mest en een chemische bestrijding in de drijfmeststallen. Deze bestrijdingen en uitzetten zijn door de varkenshouder grotendeels zelf uitgevoerd, onder toezicht van Protekta Plaagdierbestrijding.

HYGIËNE BIJ EEN BEDRIJFSBEZOEK

Het betreden van het bedrijf is aan strenge hygiëneregels gebonden. Dit is vooral bedoeld om besmetting van dierziekten door de bezoeker te voorkomen. Zo dient eenieder die het bedrijf betreedt zich ter plekke van alle eigen kleding te ontdoen, zich te douchen en via een hygiënesluis kleding en laarzen van het bedrijf aan te trekken. Na afronding van het bezoek wordt de gedragen kleding uitgewassen en kan men de eigen kleding (na wederom zich te douchen) weer aantrekken.

WERKWIJZE ALGEMEEN

De materialen die nodig zijn voor de inspectie en bestrijding zijn op het bedrijf aanwezig; een emmer met lokaas, een zaklamp, handschoenen en afvalzak maken hier deel van uit. Dit wordt opgeslagen in de bestrijdingsmiddelenkast op het bedrijf. Voorts dient de bezoeker een registratieformulier in te vullen met zijn naam, naam van zijn bedrijf en het kenteken van de auto. Uitvoering van de bestrijding en inspectie vinden altijd op afspraak plaats. Getracht wordt om per dag maar één bedrijf van hetzelfde type te bezoeken; eenmaal als bestrijder op een varkensbedrijf geweest, dan zal hij die dag alleen nog maar niet-varkensbedrijven bezoeken.

NAWOORD REDACTIE

Het bestrijden van plaagdieren op agrarische bedrijven is een zeer specialistische zaak, maar ook hier geldt: een goede inspectie verrichten, goede afspraken maken omtrent wering, hygiënische en bedrijfsmatige maatregelen nemen en goed op elkaar afstemmen, kan snel leiden tot een goed resultaat. Door dit toe te passen op alle bedrijven zal de zwarte rat snel verbanen zijn uit Nederland.

Afgedekte voerunit, ratten kunnen er niet bij

Hygiënesluis met douche, toilet en wasmachine

Hygiëne rondom belangrijk ter preventie